

Teresa Buscart

Diàleg pedagògic i persistència

Teresa Buscart, mestra, logopeda i psicòloga, va morir el dia 19 de novembre de 2008 a Vic als 51 anys. Vinculada als estudis de Mestre en Educació Infantil de la Facultat d'Educació de la Universitat de Vic durant vint anys, les seves aportacions pedagògiques han contribuït a la millora de l'etapa educativa de 0 a 3 anys.

La Teresa Buscart (1957-2008) –la Teruca– va néixer a Pinós, al Solsonès, a la casa de pagès els Torrents de Pinós. Era la petita de quatre germans. L'ambient de llibertat i austeritat dels seus primers anys de vida, així com el pas posterior per l'escola rural, li van marcar el caràcter, la personalitat i el tarannà reflexiu. Així, quan des de la Facultat d'Educació va visitar el 1997 les escoles municipals de Pistoia, es va meravellar a la llar d'infants *Il Mulino* perquè l'equip de mestres havia sabut transformar un vell molí en un lloc d'educació d'infants sense la necessitat de modificar l'edifici, creant un medi auster i ric en propostes pedagògiques.

La Teruca, la nena de la font de la Falzia meravellada pel roure d'aquest indret prop de Pinós on anava sola des de ben menuda, va

aprendre molt aviat que res no és fàcil, que anar a l'escola rural –dels 7 als 10 anys–, aleshores un edifici mig ensorrat en una masia, les Caselles, comportava una hora de camí travessant el bosc i arribant a casa de fosc. Tot aquest esforç és a l'origen del seu pensament: la persistència, la meditació sobre com transformar la realitat en riquesa o l'actitud de silenci latent que precedeix els canvis reals.

Les circumstàncies de vida la van dur a separar-se prematurament de casa, ja que als deu anys, i seguint els consells del pare que volia que les noies estudiessin, se'n va anar amb les germanes a Manresa, on s'enyorava molt. Tothom qui la va conèixer recorda el seu posat discret i la paciència emprenedora que encomanava a les persones del seu voltant.

M. Carme Bernal i Berta Vila-Saborit

El 1974 va estudiar Magisteri a la Universitat Autònoma de Barcelona. Durant un curt període va fer de mestra a l'escola Casals Gràcia de Manlleu, on va descobrir el valor del treball amb infants amb barreres d'aprenentatge. Va cursar el Màster en Logopèdia a Sant Pau i a la Vall d'Hebron, i allí va adquirir aprenentatges al costat de foniatres reconeguts. En donar el pas cap a la logopèdia, tant al Centre Mèdic de Vic com en l'àmbit particular, es va adonar que les dificultats de llenguatge tenien relació amb l'entorn de l'infant. És per aquest motiu que va voler aprofundir en aspectes psicològics i es va llicenciar en psicologia.

L'any 1986 Teresa Buscart va iniciar la docència a l'Escola de Mestres de Vic, actual UVic-UCC. Hi va impartir fins al 2008, exceptuant el període 2001-2004, tant assignatures relacionades amb la logopèdia i l'audició, com amb l'àmbit de l'educació 0-3, treballant con-

juntament amb Pepa Òdena durant els primers anys i amb Irene Balaguer més endavant. Va coordinar durant uns anys l'assignatura de Pràctiques i va aconseguir, atesa la visió global que tenia dels 0-6 anys, que els alumnes de l'especialitat, d'un pla d'estudis que aleshores focalitzava l'especialització en infants de 3-6, fessin pràctiques d'una setmana a l'escola bressol. Aquest pas fou decisiu quan es van poder fer a les escoles bressol municipals de Barcelona. La Teresa va ser divulgadora del joc heurístic i de la panera dels tresors, fins al punt que, l'any 1999, va convidar a Vic Elinor Goldschmied, creadora d'aquests materials.

Teresa Buscart combinava la docència universitària amb la formació permanent en els seus dos àmbits de coneixement, logopèdia i educació dels infants de 0-3 anys. Va participar en cursos, seminaris, plans de formació, conferències i congressos. Col·laborava en ocasions amb l'Associació de Mestres Rosa Sensat i amb la revista *Infància*. Podem trobar la seva empremta en plataformes d'educació de la primera infància, com ara la Xarxa Territorial d'Educació Infantil a Catalunya, un espai de diàleg on mestres del territori dialogaven i construïen idees per a la millora de l'educació dels infants més petits. Ella va ser una de les quatre redactores del llibre que, més tard, el 2005, es va publicar a partir de les converses i experiències del grup. També va participar en el fòrum El Safareig, un espai virtual sobre educació dels infants.

Des de la Universitat de Vic, participava en l'organització i en la docència de cursos de formació permanent destinats a mestres d'educació

especial o de llars d'infants. Sovint era cridada per equips d'escoles bressol per impartir conferències a les famílies.

La Teruca és recordada encara ara per alguns dels seus alumnes i també per mestres de llar d'infants a qui va assessorar. Tothom coincideix en algunes constants: tenia la reflexió com a hàbit professional i donava molt valor a l'educació dels infants de 0 a 3 anys com a etapa plenament educativa. És per aquest motiu que iniciava l'assignatura de Pedagogia de la Primera Infància preguntant als alumnes si portarien els fills a la llar d'infants. En rebre una resposta negativa o dubitativa, deia: «Doncs així, si vosaltres que voleu treballar a la llar d'infants no hi portaríeu els fills, és que no hi creieu?».

Durant el període 2001-2004, i abans que se li declarés la malaltia, va deixar la docència a la UVic-UCC per dissenyar i coordinar la Diplomatura de Logopèdia a la Fundació Universitària del Bages, aleshores adscrita a la UAB. Va participar també en el Programa de Convergència Europea que elaborava el llibre blanc del títol de Grau en Logopèdia, juntament amb representants de l'Estat espanyol. Tal com afirma Neus Bonet en una necrològica de gener de 2009 a la *Revista del Col·legi de Logopedes de Catalunya*: «La Teresa va formar part del Comitè Científic del 1r Congrés del CLC i sempre ens va fer costat en la nostra tasca. Recordarem sempre la seva humanitat i professionalitat. [...] Era una molt bona professional, complidora, atenta, mai tenia un no. Lluitava pels seus pacients com si fossin les seves criatures. Coneixia bé la seva feina i se l'estimava. Els qui la tenien a prop la trobaran

a faltar».¹ Entre les aportacions que va fer en l'àmbit del tractament de les dificultats de llenguatge, cal ressaltar el convenciment que la intervenció que l'especialista du a terme ha ser el més propera possible als interessos i a la vida habitual de la criatura o del pacient.

Després de la seva etapa a la Fundació Universitària del Bages i d'un temps de lluita contra el càncer, el curs 2004-2005 va reemprendre la docència a la Universitat de Vic, incorporant-se novament a l'equip d'educació infantil. Durant els dos últims anys de vida va coordinar els estudis d'Educació Infantil. La seva tasca es va traduir en un treball intens al voltant de diversos projectes interns i externs de la Facultat. Pel que fa als primers, cal destacar l'organització de les primeres pràctiques internacionals a la ciutat italiana de Pistoia adreçades als alumnes d'Educació Infantil, unes pràctiques que són encara avui una realitat. Li interessava que els estudiants observessin sobre el terreny una ciutat educadora que presta atenció a la infància i a les seves famílies. La Teruca va saber veure-hi una oportunitat profitosa que impregnaria les estudiants d'un saber fer en el tracte amb les criatures i en la preparació d'un ambient acollidor i estimulant.

Per que fa als projectes externs, cal posar en valor el treball amb l'Ajuntament de Vic durant l'etapa de l'alcalde Jacint Codina, que preveia la construcció de tres llars d'infants municipals per a la ciutat. La primera etapa d'aquest treball, el 2007, va consistir a col·laborar amb els arquitectes encarregats de la construcció dels edificis: calia dissenyar els espais d'aquestes escoles tenint en compte el treball pedagògic i

el benestar dels infants i les seves famílies. La segona etapa, el 2008, va consistir en la creació de les bases pedagògiques i de funcionament d'aquestes escoles. Des de l'Ajuntament, es volia que fos la Universitat de Vic qui gestionés aquests tres centres dins un model únic i pioner a Catalunya d'unió escola-universitat. Malauradament, aquest projecte, elaborat per Teresa Buscart, Berta Vila, David Altimir i Maica Bernal, no es va materialitzar per discrepàncies polítiques en un canvi de mandat.

D'aquesta darrera etapa, cal ressaltar la personalitat cordial i accessible de la Teresa, el seu esperit combatiu i dialogant, una manera de fer que valorava el treball en equip i les idees per damunt de la pretesa efectivitat burocràtica. En el moment d'elaborar un projecte nou, no hi havia improvisació, sinó discussió i aportació de parers i experteses, bo i aprofitant el bagatge de cadascun dels membres del grup. Ella tenia com a marc de treball una mirada llarga a l'entorn de l'objectiu que es perseguia, seguint el tarannà de l'Escola de Mestres. I és així com s'han anat elaborant altres projectes després que ens deixés.

La mort li va arribar en plena tasca de desenvolupament d'un altre projecte essencial: la creació d'una aula de simulació per a la millora de la formació dels futurs mestres. La Teresa pensava que els estudiants, més enllà de les visites a escoles pioneres de dins i fora de Catalunya, havien de disposar d'un ambient organitzat a la Universitat, amb materials i espais de qualitat, per tal que poguessin manipular-los de manera intel·ligent. Aquesta idea es va materialitzar

l'any 2010 a través dels «Laboratoris de Formació i Recerca en Educació Infantil. Aula Teresa Buscart». No hi ha dubte que el pensament de la Teresa i del seu equip connectava amb la idea d'una intervenció educativa basada en les millors aportacions teòriques d'autors clàssics i actuals, i partia d'una visió lluminosa de la infància. Es concebia l'educació de 0-6 anys com un fet cultural i una etapa educativa plena. Per aquest motiu, aquests espais són, per a futurs mestres i mestres en exercici, una guia per a la comprensió de l'infant des de tots els àmbits. La Teresa va morir massa aviat per veure materialitzada l'aula que diu el seu nom.

Més enllà de la proximitat afectiva que per a nosaltres representava l'amistat amb la Teresa Buscart, la seva aportació en el camp de l'educació

de 0 a 6 anys haurà de ser tinguda en compte com un referent necessari al nostre país, al costat d'altres personalitats que també ens han deixat.² ■

M. Carme Bernal, professora emèrita de la Universitat de Vic. mcarme.bernal@uvic.cat
Berta Vila-Saborit, professora de la Universitat de Vic, directora del Màster en Pedagogia Montessori. berta.vila@uvic.cat

Bibliografia

- BUSCART, T.: «Pròleg», a Vila, B., i C. Cardo: *Material sensorial 0-3 años. Manipulación y experimentación*, Barcelona: Graó, 2005, pàg. 11-12.
- «El fòrum de www.elsafareig.org». *Infància*, núm. 137, 2004, pàg. 15-18.
- «Espais i materials», *L'educació 0-6 anys avui. Xarxa Territorial d'Educació Infantil a Catalunya*, Barcelona: A. M. Rosa Sensat, 2005.
- BUSCART, T., i M. T. FEU: «La formació dels educadors i l'aprenentatge de les ciències», *Aportacions a la formació dels educadors de llars d'infants*, Vic: Eumo, 1993.
- Currículum i orientacions Educació Infantil. Primer Cicle*, Generalitat de Catalunya. Departament d'Ensenyament, 2012.

Notes

1. *Revista del Col·legi de Logopedes de Catalunya*, gener de 2009.
2. Volem mostrar un agraïment sincer a totes les persones que, amb els seus records i informacions, ens han ajudat a construir la biografia humana i intel·lectual de la Teresa Buscart: Agnès Buscart, Txell Rossell, Berta Sala, Hermínia València, Laura Montanyà i Pilar Molist.